

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/2654	14 december 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 50/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

Kolonel - KLU

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/2654 d.d. 14 december 1994

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

50/94

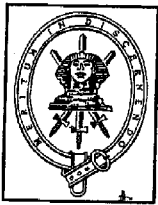
(Afgesloten 141200 DEC 1994)

Bosnië-Herzegovina

De Bosnische Serviërs hebben de afgelopen dagen tegenstrijdige signalen afgegeven in hun betrekkingen met UNPROFOR en andere internationale hulporganisaties. Enerzijds hebben zij, in afwijking van het normale patroon, op 9 december de toegangsroutes tot Sarajevo opengesteld voor hulpkonvoeien. Ook hebben zij het afgelopen weekeinde de laatste VN-waarnemers van wie de bewegingsvrijheid beperkt was, vrijgelaten. Anderzijds hebben zij een voor dat weekeinde gepland bezoek van de VN-bevelhebber in Bosnië-Herzegovina, Rose, aan de UNPROFOR-eenheid in de Bihac-enclave verhinderd. Verder hebben zij gesteld dat VN-vluchten op Sarajevo pas weer zullen worden toegestaan indien de NAVO toezegt geen vluchten meer uit te voeren boven Bosnië-Herzegovina. Ook hebben Bosnisch-Servische eenheden VN-voertuigen beschoten, gestolen of van brandstof beroofd. Verder blijven zij verhinderen dat de Moslim-enclaves in Servisch gebied van brandstof worden voorzien. Tevens hebben zij de eis gesteld dat humanitaire hulpkonvoeien voortaan zonder gepantserd escorte Servisch gebied doorkruisen. UNPROFOR heeft inmiddels gesproken van een stelselmatige tegen de VN gerichte campagne van de Serviërs.

Onduidelijk is welke overwegingen aan dit Servische gedrag ten grondslag liggen. De Bosnisch-Servische politieke leiding heeft onlangs aangegeven de betrekkingen met de VN te willen verbeteren. Denkbaar is dat om die reden het vastgehouden VN-personeel is vrijgelaten. Overigens moet daarbij worden aangetekend dat de Serviërs op ieder gewenst moment nieuwe gijzelaars kunnen nemen. Anderzijds willen de Serviërs, onder meer door de toegang van Rose tot Bihac te blokkeren, de macht onderstrepen die zij over UNPROFOR en andere hulpverleners kunnen uitoefenen. Het is niet uitgesloten dat deze tegenstrijdige opstelling verband houdt met interne fricties tussen Bosnisch-Servische militaire bevelhebbers, die de VN beschouwen als een (potentiële) hinderpaal voor nieuwe operaties, en de politieke leiding, die hecht aan relatief goede relaties met UNPROFOR.

Kort na de vruchteloze reis van Rose heeft een aanval plaatsgevonden op een voertuig van het Bengaalse UNPROFOR-bataljon bij Bihac. Daarbij is een viertal VN-militairen gewond; één van hen is

inmiddels overleden. Zij zijn per ambulance afgevoerd, omdat de Serviërs weigerden in te stemmen met vervoer per helikopter. Van groot belang is het feit dat de VN heeft gemeld dat de betreffende aanval is uitgevoerd vanuit (door Serviërs beheerst) gebied in het aangrenzende Kroatië. Dit vormt een nieuwe indicatie van betrokkenheid van de Kroatische Serviërs bij de strijd rond Bihac, al staat nog steeds niet vast dat Kroatisch-Servische eenheden zich daadwerkelijk op Bosnisch grondgebied hebben bevonden. Gezien de omstandigheden is uitgesloten dat de genoemde aanval op een vergissing berustte; er moet sprake zijn van een bewuste provocatie jegens UNPROFOR. Met deze aanval tonen de (Kroatische) Serviërs hun minachting voor zowel de Veiligheidsraad als de CVSE, die onlangs de strijdende partijen hebben opgeroepen de grenzen tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië te respecteren.

VN-zegslieden hebben inmiddels verklaard dat niet verzocht zal worden om een vergelding van NAVO-zijde op de aanval op de Bengaalse militairen. Als reden werd gewezen op het feit dat de aanval heeft plaatsgevonden vanuit een dichtbevolkt gebied, zodat bij een eventuele vergeldingsaanval rekening moet worden gehouden met slachtoffers onder de burgerbevolking. De Serviërs zullen deze aankondiging echter zonder enige twijfel interpreteren als een nieuwe indicatie dat vergelding van NAVO-zijde als reactie op Servische agressie niet bij voorbaat vaststaat. Zij zullen dan ook waarschijnlijk in de toekomst opnieuw tot dergelijke aanvallen overgaan en daarbij gebruik maken van woongebieden.

De Chef Staf van de Bosnisch-Servische strijdkrachten, Milovanovic, heeft gesteld dat de stationering van NAVO-troepen in Bosnië-Herzegovina door de Serviërs als een vijandige daad zal worden beschouwd. Hij onderstreepte dat in zijn visie UNPROFOR op de hand van de Moslims is en hen herhaaldelijk voor een nederlaag heeft behoed. Hij zei dan ook te verwachten dat de eventuele stationering van NAVO-eenheden zou leiden tot een escalatie van de oorlog tegen de Serviërs. Zoals bekend hebben de Serviërs, met name de militairen, herhaaldelijk gesteld dat NAVO en VN de Moslims bevoordelen. Zoals uit de opmerkingen van Milovanovic blijkt, moet in geval van stationering van NAVO-eenheden, ook in het kader van een eventuele aftocht van UNPROFOR uit Bosnië-Herzegovina, worden gerekend op vijandige daden van Servische zijde.

Naar verluidt hebben Bosnisch-Servische functionarissen de VN medegedeeld dat zij voornemens zijn het vliegveld van Banja Luka weer in gebruik te nemen voor militaire vluchten. De afgelopen weken zijn inderdaad obstakels van de startbaan verwijderd. Er zijn echter nog geen aanwijzingen voor daadwerkelijke voorbereidingen van starts van militaire vliegtuigen vanaf Banja Luka. Wellicht willen de Serviërs door middel van deze aankondiging peilen hoe de NAVO zou reageren op een eventuele hervatting van de vluchten vanaf Banja Luka. Vermoedelijk ontlenen zij aan de onenigheid die zich de afgelopen tijd tussen NAVO en UNPROFOR heeft gemanifesteerd over de benadering van het Bosnische conflict, hoop dat er in de praktijk niet zal worden gereageerd op schendingen van het verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina door vliegtuigen van Banja Luka. Aangezien alleen de Bosnische Serviërs over vastvleugelige gevechtsvliegtuigen beschikken (van de types

GALEB/JASTREB en ORAO), zou de hervatting van gevechtsmissies vanaf dit vliegveld een belangrijke wending in de Bosnische burgeroorlog kunnen betekenen.

De Veiligheidsraad heeft het afgelopen weekeinde besloten dat vooralsnog niet zal worden overgegaan tot terugtrekking van UNPROFOR uit Bosnië-Herzegovina. Zoals bekend hadden de afgelopen weken vertegenwoordigers van diverse, met name westerse, landen die een bijdrage leveren aan UNPROFOR, gezinspeeld op een volledige of gedeeltelijke terugtrekking uit Bosnië-Herzegovina. De genoemde uitspraak van de Veiligheidsraad geeft echter aan dat zij een dergelijke maatregel nog niet noodzakelijk acht.

De Bosnische president Izetbegovic heeft aangegeven dat zijn regering bereid is te onderhandelen over een staakt-het-vuren van drie maanden. Hij stelde de bemiddelingsvoorstellen van de internationale Contactgroep nog steeds te aanvaarden, op voorwaarde dat er rond Bihac onmiddellijk een staakt-het-vuren wordt overeengekomen en de Kroatisch-Servische troepen, die in ieder geval in de visie van Izetbegovic bij de strijd rond die stad betrokken zijn, zich uit Bosnië-Herzegovina terugtrekken. Overigens beschuldigde Izetbegovic Groot-Brittannië en Frankrijk ervan de Serviërs in bescherming te nemen, omdat zij meer robuuste acties tegen de Servische agressie rond Bihac hebben verhinderd. Ook suggereerde hij dat Rusland de Bosnische Serviërs onlangs van (zware) wapens heeft voorzien. De uitspraken van Izetbegovic weerspiegelen met name de teleurstelling van de Bosnische Moslims over de in hun ogen ontoereikende reactie van de internationale gemeenschap op de Servische agressie bij Bihac. Vermoedelijk zullen Bosnische functionarissen onder invloed daarvan in de nabije toekomst met hernieuwde kracht aandringen op opheffing van het embargo op wapenleveranties aan de Bosnische regering. Waarschijnlijk moeten de beschuldigingen van Russische wapenleveranties aan de Bosnische Serviërs ook in dit licht worden gezien. Omdat een verdere verbetering van de uitrusting van de Moslims hen in staat zou stellen de Serviërs onder steeds sterkere druk te zetten, acht Izetbegovic een algemeen en voor onbepaalde tijd geldend staakt-het-vuren niet in het belang van de Moslims.

Overigens heeft ook de Bosnisch-Servische president Karadzic gesteld ruimte te zien voor nieuwe vredesonderhandelingen. In zijn visie bieden de recente voorstellen van de internationale Contactgroep ruimte voor dergelijke onderhandelingen. Zoals bekend wordt de Bosnische Serviërs in deze voorstellen in feite het recht op een confederatie met Servië voorgehouden, mits zij genoeg nemen met de door de Contactgroep voorgestelde 49% van het Bosnische grondgebied. Vooralsnog is er geen reden om aan te nemen dat dit voor Karadzic c.s. aanvaardbaar zal zijn. In het recente verleden heeft hij een onmiddellijk staakt-het-vuren als voorwaarde voor nieuwe onderhandelingen gesteld. Dit is echter onaanvaardbaar voor de Moslims, omdat hen daarmee de mogelijkheid wordt ontnomen om de Servische veroveringen gewapenderhand terug te draaien.

De Bosnische ambassadeur in Kroatië, Trnka, heeft gesteld dat zijn regering onder bepaalde voorwaarden zou kunnen instemmen met confederale banden tussen de Bosnische Serviërs en "Joegoslavië".

[REDACTED]

Als belangrijkste voorwaarden noemde hij dat "Joegoslavië" Bosnië-Herzegovina binnen zijn internationaal aanvaarde grenzen zou erkennen en dat "Joegoslavië" aan zijn etnische minderheden dezelfde rechten zou toekennen als de Bosnische Serviërs nastreven.

De door Trnka gestelde voorwaarden zullen vermoedelijk voor de Serviërs onaanvaardbaar zijn. Een mate van autonomie voor de Albanezen in Kosovo (het lijkt weinig twijfel dat door Trnka daarop wordt bedoeld) is door Servië tot op heden afgewezen. Bovendien heeft "Joegoslavië" met het oog op de belangen van de Bosnische Serviërs tot op heden geweigerd Bosnië-Herzegovina te erkennen. Met deze uitspraak wil de Bosnische regering inspelen op de tegenstrijdigheden in de "Joegoslavische" politiek en daarmee de eigen opstelling rechtvaardigen.

[REDACTED] meldt dat de Bosnische Kroaten weigeren een akkoord te ondertekenen dat de oprichting van een gemengd Moslim-Kroatisch politiekorps in Mostar mogelijk moet maken. De Kroaten zijn voorstander van de vorming van twee "stadsdelen" langs etnische lijnen, waarbij Kroaten en Moslims zelfstandig verantwoordelijk zijn voor handhaving van de openbare orde. De Moslims stellen op zichzelf niet tegen vorming van twee stadsdelen te zijn, maar een verdeling langs etnische lijnen af te wijzen. Deze controversale houdt met name verband met het feit dat de Kroaten tenminste een deel van Mostar opeisen als hoofdstad van de Bosnisch-Kroatische gebieden. Zij streven ernaar te voorkomen dat de Moslims in deze gebieden invloed verwerven. Dezen zouden echter, als er geen daadwerkelijke integratie van de Moslim- en Kroatische gebieden plaatsvindt, uiteindelijk slechts de beschikking houden over een relatief klein en geografisch geïsoleerd gebied. Daarom pleiten zij voor etnische integratie tussen Kroaten en Moslims.

De Bosnische minister van Buitenlandse Zaken Ljubijankic heeft onlangs een bezoek gebracht aan Saoedi-Arabië. Bij die gelegenheid heeft zijn Saoedische ambtgenoot prins Feisal gesteld dat een rechtvaardige oplossing voor het Bosnische conflict slechts bereikt kan worden als er een "meer rechtvaardige situatie op het slagveld" is ontstaan. Saoedi-Arabië zou dan ook niet alleen voorstander zijn van opheffing van het wapenembargo tegen de Bosnische Moslims, maar ook bereid zijn daadwerkelijk wapens aan hen te leveren. Overigens is het vrijwel zeker dat Saoedi-Arabië in het verleden grote sommen gelds aan de Bosnische regering heeft geschonken, die tenminste voor een deel zijn aangewend voor wapenaankopen.

Kroatië

De Kroatische regering heeft het afgelopen weekeinde toegegeven dat reguliere Kroatische eenheden betrokken zijn bij de strijd in west-Bosnië. Zoals bekend hadden de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO) rond Glamoc de afgelopen weken een offensief ingezet tegen Bosnische Serviërs, formeel met als doel de militaire druk op Bihac te verlichten. Om die reden zou Kroatië, naar eigen zeggen met instemming van de Bosnische regering, reguliere eenheden hebben ingezet bij die operaties. De Bosnische en Kroatische Serviërs hebben echter de vrees uitgesproken dat deze aanvallen met name

bedoeld zijn om de oostelijke toegang tot Knin (UNPA-zuid) onder controle te krijgen; op die manier zouden de Kroatische strijdkrachten in staat zijn van drie zijden (oost, zuid en west) een aanval op Knin uit te voeren.

Inmiddels heeft Minister van Buitenlandse Zaken Babic van de Krajina, de "Servische Republiek" in Kroatië, geëist dat de Kroatische strijdkrachten zich terugtrekken uit Bosnisch-Servisch gebied, met name de Dinara-bergrug. Hij onderstreepte dat er anders geen sprake kan zijn van uitvoering van het akkoord dat begin deze maand is gesloten tussen de Krajina en Kroatië over verbetering van de onderlinge economische betrekkingen. Zeker het openstellen van de snelweg Belgrado-Zagreb door UNPA-west zou volgens Babic in dat geval uitgesloten zijn.

Vele functionarissen in de Krajina, en met name ook Babic zelf, zijn feitelijk gekant tegen nadere afspraken met de Kroatische regering. Zij vrezen dat dergelijke afspraken uiteindelijk zullen leiden tot het door hen afgewezen herstel van het Kroatische gezag over de Krajina. Het is derhalve zeer waarschijnlijk dat Babic c.s. de Kroatische aanwezigheid in Bosnië-Herzegovina, en de veiligheidsbelangen die daarmee in het geding komen, tevens als rechtvaardiging zullen gebruiken voor een hernieuwd non-coöperatieve opstelling in deze kwestie.

Overigens heeft de president van de Krajina, Martić, aangekondigd dat Kroatisch-Servische eenheden zich zullen mengen in de strijd in west-Bosnië. Als reden werd gewezen op de directe Kroatische betrokkenheid bij deze strijd. Formeel hebben Martić c.s. tot op heden volgehouden dat er geen Kroatische Serviërs bij de strijd in Bosnië-Herzegovina betrokken zijn, ondanks de luchtaanval die vliegtuigen van Udbina (UNPA-zuid) op de stad Bihac hebben uitgevoerd. Kennelijk ontleent Martić aan de openlijke betrokkenheid van Kroatië bij de strijd in Bosnië-Herzegovina een argument om nu ook openlijk in Bosnië-Herzegovina te kunnen interveniëren ten gunste van de Serviërs.

Servië/Montenegro

De "Joegoslavische" onderminister van Buitenlandse Zaken Bulajic heeft onlangs een ontmoeting gehad met vertegenwoordigers van de Servische en Montenegrijnse minderheden in Albanië. Dezen hebben bij die gelegenheid te verstaan gegeven dat zij "vele problemen het hoofd moeten bieden bij het behoud van hun culturele en etnische identiteit". Bulajic zegde de Albanese Serviërs en Montenegrijnen volledige steun toe bij het bestrijden van deze problemen.

Het exacte aantal Serviërs en Montenegrijnen in Albanië is niet bekend, maar is zeker niet groot (maximaal enkele tienduizenden). Waarschijnlijk hebben het bezoek en de gedane uitspraken vooral politiek-propagandistische betekenis. Zoals bekend beschuldigt "Joegoslavië" Albanië ervan steun te verlenen aan de Albanese meerderheid in Kosovo. Wellicht wil het met deze uitspraken Albanië waarschuwen dat "Joegoslavië" als reactie daarop in staat zou zijn de etnische spanningen in Albanië zelf aan te wakkeren.

Conclusie/voorzicht

Hoewel de Bosnische Serviërs in hun betrekkingen met UNPROFOR en andere internationale instanties tegenstrijdig gedrag vertonen, lijken zij momenteel een stelselmatige intimidatiecampagne tegen de VN-vredesmacht te voeren. Doel is vermoedelijk de macht te illustreren die zij kunnen uitoefenen over de "Servische" delen van Bosnië-Herzegovina en over UNPROFOR. Daardoor zullen de functioneringsmogelijkheden van UNPROFOR nog verder worden beperkt.

Zowel de Bosnische Serviërs als Moslims geven aan mogelijkheden te zien voor nieuwe onderhandelingen. De uitgangspunten die zij daarbij presenteren blijven echter onverenigbaar. Vooral nog is er bij geen van beide partijen sprake van compromisbereidheid.

In toenemende mate zijn de militaire ontwikkelingen in Kroatië en Bosnië-Herzegovina onderling verweven. Kroatië heeft inmiddels toegegeven dat reguliere Kroatische eenheden (met instemming van de Bosnische regering) zijn ingezet in west-Bosnië. Een (neven)doel van die Kroatische operatie kan zijn de uitgangsposities voor een aanval op UNPA-zuid te verbeteren. De Kroatische Serviërs gebruiken deze Kroatische betrokkenheid als rechtvaardiging voor een verharding van hun opstelling ten opzichte van de Kroatische regering. Tevens is gezinspeeld op een toekomstige openlijke interventie ten gunste van de Bosnische Serviërs. Overigens waren er ook de afgelopen tijd indicaties dat de Kroatische Serviërs tenminste steun verleenden aan Bosnisch-Servische operaties bij Bihac.